

Recenzný posudok
habilitačnej práce PhDr. Evy Roškovej, PhD.:
„Rizikové správanie vodičov v cestnej doprave.“

Habilitačná práca PhDr. Evy Roškovej, PhD. vyšla tlačou ako monografia. Jej obsah je originálny, pôvodný, ale aj aktuálny. Monografia tohoto typu a obsahu na Slovensku absentuje. Jej obsah víta nielen oponent habilitačnej práce, ale určite ho privíta široký okruh čitateľov. Autorka habilitačného spisu dlhodobo pedagogicky pracuje a realizuje výskumnú aktivitu v oblasti psychológie dopravy. V obsahu habilitačnej práce zužitkováva nielen svoje dlhoročné poznatky a skúsenosti, ale aj pridáva invenčné bonusy.

S rizikovým správaním vodičov na cestách je každodenne konfrontovaný nielen autor tohto posudku ale aj mnoho zodpovedných vodičov či chodcov. Osobitne vítam profiláciu habilitačnej práce: pohľad na rizikové správanie vodičov a jej sociálno-psychologické súvislosti. Treba však hneď dodať, že táto analýza sa odohráva na pozadí širších sociálnych, technických, ekonomických a iných okolností.

Každý z nás ako účastník cestnej premávky, je svedkom nielen narastania počtu a technickej dokonalosti motorových vozidiel, rozširovania (i keď pomalého) cestnej siete a s tým spojených služieb, ale zároveň je vystavovaný čoraz väčšej psychickej záťaži. Ľudský činiteľ, napriek jeho technokratickému podceňovaniu a prehliadaniu, zohráva rozhodujúcu úlohu pri dosahovaní plynulosti a bezpečnosti cestnej premávky. Rastúci počet nehôd sa predovšetkým viaže na ľudského činiteľa. Postoje, presvedčenie, individuálne normy, ako zdôrazňuje autorka habilitačnej práce, tvoria najsilnejší prediktor rizikového správania vodiča.

Ako som už konštatoval, obsah monografie je originálny, pôvodný. Publikácia tohto typu je pre Slovenskú verejnosť viac ako potrebná. Je založená na analýze pôvodnej a aktuálnej zahraničnej literatúry, osobitne zdrojoch, prezentujúcich súčasné výskumné aktivity. Zároveň je dopĺňovaná a konfrontovaná s vlastnými výskumnými zisteniami autorky monografie. Štruktúra habilitačnej práce je originálna, dynamická, spájajúca teoretické modely s realitou rizikového správania vodičov. Je zaujímavá a užitočná nielen pre samotných vodičov, ale i širokú verejnosť ako účastníkov cestnej dopravy. Je využiteľná pre vzdelávanie študentov VŠ a inšpiratívna pre odborníkov, zaoberajúcich sa cestnou dopravou.

Metodická úroveň habilitačnej práce má potrebnú kvalitu. Rešpektuje zásady tvorby monografického spisu, prináša zrozumiteľné informácie a vhodným spôsobom ich porovnáva. Napriek značnému počtu uvádzaných a porovnávaných poznatkov oponent získal nielen pocit ich užitočnosti, ale zároveň ich podvedome konfrontoval s vlastnou praxou dlhoročného vodiča i odborníka v oblasti psychológie. Táto skúsenosť svedčí aj o tom, že text je zrozumiteľný a dostupný značnému okruhu čitateľov. Motivujúco pôsobí aj obsahová štruktúra textu, jeho členenie. Oceňujem predovšetkým skutočnosť, že čitateľ sa má možnosť zorientovať v teórii a metodológii (napr. pozri modely, faktory rizikového správania vodičov) a následne sa prakticky zoznámiť s vybranými prejavmi rizikového správania.

Cenné informácie prináša aj štvrtá kapitola. Meranie rizikového správania: seba posudzujúce nástroje, iste zaujmú odborníkov. Kapitulu č. 5 by si mal prečítať každý mladý človek, ktorý sa chce stať vodičom, ako aj tí, ktorí ho na túto činnosť pripravujú. Podobnú pozornosť by si vyžadovala kapitola (6) o dôsledkoch rizikového správania. V obsahu tejto kapitoly autorka správne poukazuje na nedostatky a medzery štatistiky nehodovosti rôznymi inštitúciami (polícia, poisťovne). Odporúča, aby kategória „Ostatné (nehody)“ bola v budúcnosti špecifikovaná. Jej návrh na špecifikáciu tejto kategórie nehodovosti treba len privítať (agresívna jazda, alkohol, používanie elektronických zariadení počas šoférovania).

Osobitne si cením kapitolu o prevencii rizikového správania: príklady osvedčených postupov v Európe. Autorka habilitačnej práce v rámci jednotlivých kapitol nezabúda na problém prevencie. V tejto kapitole ju však rieši komplexne, systémovo a nekonvenčne.

Obsah a metodika textu habilitačnej práce znásobuje jej dobrá štylistika a „čitateľnosť“. Empirické fakty sú prezentované tak, že vtahujú čitateľa do deja a „nútia“ ho k uvažovaniu o tom, čo číta. Text je koncipovaný tak, že každému čitateľovi prináša osobný úžitok. Je doplnený vhodnými grafmi a tabuľkami, ktoré sú uplatnené v primeranej miere a obohacujú názorné vnímanie čitateľa. Odborná terminológia zodpovedá jej sociálno-psychologickému profilu a je obohatená aj o pojmy, ktoré v nezbytnnej miere vyžaduje aj interdisciplinárny kontext problému.

K obsahu monografie nemám podstatné pripomienky. Formálne chyby je treba opraviť na s. 31 (teóriám), s. 34. (vodiči, neboli), s.95 (mladí), s. 109 (zavedenie). Do zoznamu literatúry odporúčam zaradiť dva slovenské tituly:

Medelská, V., Slamka, K.: Teória bezpečnosti v cestnej premávke. Bratislava, APZ 1999.

Dianiška, G., Strémy, T.: Úvahy psychológa a právnika o cestnej doprave. In. Acta Universitatis Tyrnaviensis Iuridika, VIII, 2011, s. 79-107.

Záver

Habilitačnú prácu PhDr. Evy Roškovej, PhD. charakterizuje vysoká odborná úroveň, ktorá je výsledkom jej dlhodobej vedeckej a pedagogickej činnosti. Autorka sa už dávnejšie prezentovala ako uznávaná odborníčka v oblasti dopravnej psychológie. Obsah habilitačnej práce je obohatený o jej výskumy v oblasti agresivity a ďalších osobnostných dimenzií vodičov. Vedeckým prínosom je i zmapovanie priestoru Európskej únie, čo prináša dôležité podnety a metódy pre systematickejšie skúmanie tejto problematiky v podmienkach SR. Za prínos považujem aj jej chápanie prevencie a nápady na jej novú, efektívnejšiu podobu. Prevencia je chápaná ako činnosť, postavená nie na strachu, ale na zbavovaní sa strachu. Za podnetný počin považujem pripomenutie úlohy širšej komunity pre „odsúdenie“ rizikového správania vodičov a pre posilnenie účinnosti prevencie a jej jednotlivých programov.

Text dosahuje špičkovú úroveň, je v našich podmienkach ojedinelý, invenčný a podnetný. Berúc do úvahy túto skutočnosť, ako aj dlhodobú skúsenosť a pôsobenie jej autorky vo vedeckej a pedagogickej činnosti navrhujem udelenie vedecko-pedagogickej hodnosti docentky pre odbor psychológia.

Trnava 31.5. 2013

Prof. PhDr. Gustáv Dianiška, CSc.
Právnická fakulta TU v Trnave